

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ»**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ»**

Затверджено вченою радою університету
(протокол № __ від _____ 2020р.)

Харків
2020

УДК

ББК

Н

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол №_від_____2020 р.)*

Укладачі: Б. М. Головкін
 О. Ю. Шостко
 В.В. Пивоваров
 М.В. Романов
 Н.В. Сметаніна

Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни «Правові засади запобігання корупції» [галузь знань 081 «Право», рівень «Бакалавр»] / уклад.: Б. М. Головкін, О. Ю. Шостко, В. В. Пивоваров, М. В. Романов, Н.В. Сметаніна. – Х: Нац. юрид ун-т імені Ярослава Мудрого, 2020. – 46 с.

1. ВСТУП

Курс «Правові засади запобігання корупції» є надзвичайно актуальним і важливим в ході опанування юридичної освіти і отримання повноцінного професійного кругозору. Основною вирізняльною ознакою дисципліни, що презентується є її міжгалузевий і комплексний характер. Для якісного освоєння курсу необхідно мати знання у таких галузях права як конституційне право, кримінальне, кримінальне процесуальне право, основи державного будівництва, фінансове, податкове право тощо.

Мета: надати студентам знання про корупцію та її прояви і сформувані компетенції по обранню і застосуванню антикорупційних заходів.

У результаті вивчення дисципліни студенти будуть:

знати:

систему антикорупційного законодавства; поняття і ознаки корупції і корупційних правопорушень; суб'єктів корупційних відносин; визначення потенційного і реального конфлікту інтересів; правила етичної поведінки державних службовців; обмеження і заборони особам, уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; основні заходи запобігання корупції; відповідальність за вчинення корупційних правопорушень.

уміти:

обирати і застосовувати положення Закону «Про засади запобігання корупції»; запобігати і врегульовувати конфлікт інтересів; складати антикорупційні програми на підприємствах, установах і організаціях державної і комунальної форми власності; правильно заповнювати декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру; обирати і застосовувати заходи усунення наслідків корупційних правопорушень.

Знання та вміння, набуті при вивченні даної дисципліни, використовуються при розробці й реалізації ефективних заходів щодо виявлення та усунення конфлікту інтересів, корупційних ризиків, причин та умов, що сприяють корупційним злочинам, проведення профілактичної роботи серед службових осіб органів державної влади, місцевого самоврядування, органів кримінальної юстиції, а також здійснення інших заходів запобігання корупції та її злочинним проявам.

Знання та вміння, набуті при вивченні даної дисципліни, використовуються при розробці й реалізації ефективних заходів щодо виявлення та усунення конфлікту інтересів, корупційних ризиків, причин та умов, що сприяють корупційним злочинам, проведення профілактичної роботи серед службових осіб органів державної влади, місцевого самоврядування, органів кримінальної юстиції, а також здійснення інших заходів запобігання корупції та її злочинним проявам.

Основним принципом системи підготовки фахівців та організації освітнього процесу з вивченням навчальної дисципліни є орієнтація на результати навчання (компетентності) з акцентом на суттєву роль студента, підвищення ролі самостійної роботи, тобто на впровадження компетентнісного підходу, що є ключовим у реалізації ідей Болонського процесу та Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ECTS).

Компетентнісний підхід базується на результатах навчання та їх описі в термінах компетентностей. Він є ключовим методологічним інструментом та за своєю сутністю, тобто студенто-центрованим.

Основні генералізовані професійно-предметні компетентності, що формуються у процесі вивчення навчальної дисципліни «Правові засади запобігання корупції».

1. Системно розуміти галузь (сферу) правових засад запобігання корупції відповідно до рівня, що підтримується передовими підручниками і включає певні аспекти, пов'язані з найбільш передовими знаннями.

2. Оцінювати та узагальнювати інформацію щодо ефективності дотримання антикорупційного законодавства.

3. Аналізувати тенденції розвитку антикорупційного законодавства на національному та міжнародному рівнях.

4. Прогнозувати вплив різних соціально-економічних і політичних факторів на досягнення мети і завдань антикорупційної політики.

5. Демонструвати розуміння впливу громадянського суспільства на розвиток правовідносин у сфері запобігання корупції.

6. Інтерпретувати вимоги доброчесності публічної служби.

7. Гарантувати забезпечення вимог до етичних норм

поведінки посадових осіб у практичному контексті стосовно предметної галузі.

8. Демонструвати знання та розуміння структури антикорупційних правовідносин.

9. Практично-орієнтоване визначення цілей, тактики та стратегії правових засад запобігання корупції, перспектив та інструментів антикорупційної політики.

10. Володіти навичками кваліфікації корупційних ризиків, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.

11. Планувати правові результати діяльності Національного антикорупційного бюро України.

12. Прогнозувати типові ситуації запобігання одержанню неправомірної вигоди або подарунка.

13. Кваліфікувати сферу відання суб'єктів антикорупційних правовідносин.

14. Визначати межі правосуб'єктності Національного агентства з питань запобігання корупції.

15. Моделювати систему притягнення до відповідальності за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення та усунення їх наслідків.

16. Визначати та диференціювати об'єкти антикорупційних правовідносин.

17. Визначити фактичні межі антикорупційних правовідносин.

18. Приймати організаційні, тактичні рішення при запобіганні корупції у діяльності юридичних осіб. Усвідомлювати правовий статус і завдання Уповноваженого.

19. Використовувати електронні сервіси та платформи у сфері професійної діяльності.

20. Аналізувати стан юридичної практики у предметній сфері правових засад запобігання корупції у практичному контексті та транслювати передові знання та практики.

21. Демонструвати знання системи державного захисту викричачів корупції.

Вивчення правових засад запобігання корупції передбачає також досягнення студентами відповідних результатів попереднього навчання, які відбиваються у загальнопрофесійних та комунікативних і соціально-особистісних компетенціях правника. Тому основні генералізовані професійно-предметні компетентності генетично та функціонально пов'язані із загальнопредметними,

професійними компетентностями (тлумачити і правильно застосовувати норми матеріального та процесуального права; застосовувати Конституцію України як нормативний акт прямої дії, закони України та інші нормативно-правові акти; застосовувати міжнародні правові акти як складову національного законодавства; здійснювати правильну кваліфікацію правовідносин тощо), а також комунікативними та соціально-особистісними (аналізувати і давати оцінку стану професійної діяльності; діяти в дусі поваги до своєї професії; виконувати професійні обов'язки відповідно до принципів незалежності, верховенства права, законності, конфіденційності тощо; діяти в дусі справедливості, гуманності, доброзичливості, лояльності, великодушності щодо суб'єктів права; сприяти реалізації ідеї нетерпимості і нульової толерантності до корупції у правовій державі; застосовувати і виконувати деонтологічні норми тощо).

Основні генералізовані предметно-професійні компетентності, що формуються у процесі вивчення правових засад запобігання корупції, мають складну структуру і конкретизуються в певній комбінації знань, умінь, комунікацій, автономності та відповідальності. Вони конкретизуються через відповідну інтерпретацію змісту освіти, що залежить від результатів навчання; формування знань, навичок та ціннісних ставлень та орієнтирів; єдність інтелектуальної (знаннєвої) та навичкової (практичної) складових освіти; формування власного досвіду самостійної діяльності на основі універсальних знань у практичному контексті; педагогічну співпрацю та партнерство викладача і студента, дотримання стандартів академічної свободи та відповідальності.

2. ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ п/п	Т е м и	Всього годин	У тому числі		
			лекції	запракpicні	роботaйна
1	2	3	4	5	6
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Основні теоретичні положення правових засад запобігання корупції– 105 год					
1	Корупція як загроза національній безпеці і сталому розвитку України	12	2	2	8
2	Антикорупційне законодавство України та міжнародні нормативно-правові акти	11	2	2	7
3	Антикорупційна політика України: стратегія та основні напрями реалізації	14	2	2	10
4	Правовідносини у сфері запобігання корупції	10	–	–	10
5	Корупційне правопорушення і відповідальність	12	2	–	10
6	Система запобігання корупції в Україні	14	2	2	10
7	Правозастосовна діяльність спеціально-уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції	14	2	2	10
8	Організаційно-правові механізми запобігання корупції	14	2	2	10

9	Стандарти професійної етики	14	2	2	10
10	Державний захист викривачів корупції	14	2	2	10
11	Правові засади участі громадськості в запобіганні корупції	14	2	2	10
12	Зарубіжний досвід запобігання корупції	12	2	–	10
13	Проблеми запобігання корупції у сучасних умовах	10	–	–	10
Р а з о м		165	22	18	125

Закінчення

ЗАТВЕРДЖЕНО
вченою радою Національного
юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
(протокол № від 2020 р.)

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “Правові засади запобігання корупції”

1. КОРУПЦІЯ ЯК ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕЦІ І СТАЛОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Поняття, ознаки та форми корупції.
Стан і тенденції поширення корупції в Україні та світі.
Корупційні виклики і загрози національній безпеці.
Управління корупційними ризиками.
Наслідки корупції для громадян, держави і суспільства.

2. АНТИКОРУПЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ТА МІЖНАРОДНІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ

Джерела антикорупційного законодавства.
Система антикорупційного законодавства України 2014 – 2016 рр. та її загальна характеристика.
Закони у сфері запобігання корупції.
Кодифіковані галузеві антикорупційні акти.
Відомчі нормативно-правові акти.
Універсальні міжнародні нормативно-правові акти у сфері запобігання корупції та їх загальна характеристика.
Міжнародні договори України у сфері запобігання і протидії корупції. Міжнародний обмін інформацією.

3. АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: СТРАТЕГІЯ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Антикорупційна політика України: цілі, завдання, сфери застосування.

Закон України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017

роки»: загальна характеристика антикорупційної стратегії України.

Проблемні питання формування і реалізації антикорупційної політики.

Оцінка ефективності антикорупційної політики держави та основні шляхи її модернізації.

4. ПРАВОВІДНОСИНИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

Поняття правовідносин у сфері запобігання корупції.

Структура антикорупційних правовідносин: об'єкти, суб'єкти, підстави виникнення і припинення.

Види антикорупційних правовідносин.

Предмет і система курсу «Правові засади запобігання корупції».

5. КОРУПЦІЙНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ І ВІД- ПОВІДАЛЬНІСТЬ

Поняття й ознаки корупційних правопорушень.

Поняття й ознаки правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Поняття і види корупційних злочинів.

Загальні питання відповідальності за вчинення корупційних правопорушень та злочинів.

Суб'єкти вчинення корупційних правопорушень: ознаки і перелік.

6. СИСТЕМА ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇ- НІ

Принципи і цілі запобігання корупції.

Комплекс заходів запобігання корупції та їх класифікація.

Об'єкти запобігання корупції.

Суб'єкти запобігання корупції і їх загальна характеристика.

Заходи контролю за дотриманням антикорупційного законодавства.

7. ПРАВОЗАСТОСОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ СПЕЦІАЛЬНО-УПОВНОВАЖЕНИХ СУБ'ЄКТІВ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Завдання, повноваження та основні напрями діяльності органів прокуратури щодо протидії корупції.

Завдання, повноваження та основні напрями діяльності органів Національної поліції щодо протидії корупції.

Завдання, повноваження та основні напрями діяльності органів Національного антикорупційного бюро України.

Завдання, повноваження та основні напрями діяльності органів Національного агенства з питань запобігання корупції.

8. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

Поняття та загальна характеристика обмежень і заборон для осіб, уповноважених на виконання функцій держави.

Антикорупційна експертиза нормативно-правових актів: методика і порядок її проведення.

Підстави та порядок проведення спеціальної перевірки стосовно осіб які претендують на замання посад з підвищеним корупційним ризиком.

Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.

9. СТАНДАРТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ

Поняття і принципи доброчесної поведінки осіб, уповноважених на виконання функцій держави і місцевого самоврядування.

Правила етичної поведінки при виконанні службових чи представницьких повноважень.

Корпоративні норми та їх вплив на формування професійної етики і правової культури держслужбовців.

Додержання вимог антикорупційного законодавства та етичних норм поведінки.

10. ДЕРЖАВНИЙ ЗАХИСТ ВИКРИВАЧІВ КОРУПЦІЇ

Правові гарантії захисту прав і законних інтересів викривачів корупції.

Забезпечення безпеки осіб, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції.

Порядок перевірки, розгляду та реагування на анонімне повідомлення про вчинення корупційного правопорушення та правопорушення, пов'язаного з корупцією.

11. ПРАВОВІ ЗАСАДИ УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ В ЗАПОБІГАННІ КОРУПЦІЇ

Правові підстави антикорупційної діяльності громадських організацій та окремих громадян.

Механізм участі громадських організацій у запобіганні корупції.

Роль громадських організацій у законотворчому процесі 2014-2016 рр. Проблемні питання взаємодії громадських організацій із державними органами і системою кримінальної юстиції.

12. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

Моделі запобігання корупції в окремих державах світу.

Спеціальні антикорупційні служби різних держав світу (США, Сінгапур, Польща, Велика Британія, Німеччина та інші).

Антикорупційні норми кримінальних кодексів різних зарубіжних держав.

Заходи щодо повернення в Україну коштів та іншого майна, одержаних внаслідок корупційних правопорушень.

13. ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ У СУ- ЧАСНИХ УМОВАХ

Люстрація як спосіб запобігання корупції: вітчизняний і зарубіжний досвід.

Спеціальна конфіскація майна як засіб відшкодування завданих державі збитків від корупційних правопорушень.

Проблемні питання створення і функціонування спеціалізованих антикорупційних судів.

Перспективи створення правових засад інституту лобювання в Україні.

4. ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Корупція як соціальне явище і глобальна проблема

План

1. Визначення корупції як соціально-правового явища. Історичні витоки корупції.
2. Ознаки і форми корупції.
3. Стан і тенденції поширення корупції в Україні та світі.
4. Корупційні ризики у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.
5. Небезпечні наслідки корупції для особи, держави та суспільства.

Завдання:

1. Розкрийте суспільно-психологічний і моральний аспект явища корупції в Україні. Визначте основні чинники підтримання корупції у суспільстві.
2. Розкрийте історичну і соціальну сутність явища корупції. Обґрунтуйте загальний і глобальний характер корупції. Завдання виконати письмово, супроводити даними міжнародної і національної статистики.
3. Побудуйте схему форм корупції, що передбачені у Законі України «Про запобігання корупції». Завдання виконати письмово.
4. Адвокат отримав направлення для надання безоплатної правової допомоги. Під час ознайомлення з документами кримінального провадження, в якому він надає безоплатну правову допомогу, адвокат з'ясував, що підозрюваний у провадженні має майнові зобов'язання перед клієнтом адвоката у іншій цивільній справі, яка також знаходиться в провадженні адвоката. Проаналізуйте ситуацію з точки зору наявності корупційних ризиків.

Тема 2. Антикорупційна політика України та основні напрями її реалізації

План

1. Антикорупційна політика в системі державної політики України.

2. Співвідношення антикорупційної політики і кримінально-правової політики.
3. Поняття антикорупційного законодавства і корупційного правопорушення.
4. Основні напрями реалізації антикорупційної політики України (на період 2014 – 2017 рр., 2018-2020 рр).
5. Оцінка ефективності антикорупційної політики держави та основні шляхи її модернізації.

Завдання:

1. Побудуйте ієрархічну схему структури державної політики України (із коротким описом змісту кожного структурного елемента). Визначте місце антикорупційної політики у структурі державної політики України. Завдання бажано виконати за допомогою програми для створення презентацій.
2. Обґрунтуйте політичний і економічний характер явища корупції. Завдання виконати письмово у вигляді есе (3-4 стор.).
3. Розкрийте поняття «антикорупційне законодавство». Назвіть основні чинні законодавчі акти, що містять приписи антикорупційного характеру.
4. На підставі аналізу Антикорупційної стратегії на 2014-2017р.р., визначте основні перспективні напрями розвитку антикорупційного законодавства України.
5. Проаналізуйте Проект Закону України “Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2018-2020 роки”.

Тема 3. Поняття і види корупційних правопорушень

План

1. Різновиди корупційних правопорушень.
2. Корупційні правопорушення: поняття та характеристика.
3. Правопорушення, пов’язані з корупцією: поняття та характеристика
4. Кримінальні корупційні правопорушення: поняття та характеристика.
5. Відповідальність за вчинення корупційних правопорушень та злочинів.

Завдання:

1. Визначте основні ознаки, якими характеризується корупційне правопорушення та правопорушення, пов'язане з корупцією. Завдання виконати у формі порівняльної таблиці.

2. Проаналізуйте статті 366-1, 368-2, 159-1, 160 і 370 Кримінального кодексу України. Визначте основні ознаки злочинів, що пов'язані з корупцією.

3. Проаналізуйте статті 45 (примітку до статті), 364, 364-1, 365-2, 368, 368-3, 368-4, 369, 369-2, 369-3. Визначте основні ознаки зазначених корупційних злочинів.

4. Проаналізуйте механізм відшкодування збитків, шкоди, завданих державі внаслідок вчинення корупційного правопорушення за матеріалами судової практики.

Тема 4. Система запобігання корупції в Україні

План

1. Принципи і цілі запобігання корупції.
2. Поняття об'єкту запобігання корупції в Україні.
3. Суб'єкти запобігання корупції в Україні.
4. Рівні запобігання корупційним правопорушенням.
5. Шляхи контролю за дотриманням антикорупційного законодавства.

Завдання:

1. Дайте визначення об'єкта запобіжної антикорупційної діяльності. Супроводить відповідь типовим переліком проявів об'єкта запобіжної антикорупційної діяльності, властивим для сучасного етапу розвитку української держави.

2. Вивчивши перелік і основні повноваження суб'єктів протидії корупції в Україні, дайте відповідь на питання: 1) Чи є ця система суб'єктів ієрархічною? 2) Чи повинна бути витримана ієрархія (підпорядкованість, підзвітність тощо) суб'єктів відповідно до напрямку сучасної антикорупційної політики України?

3. Визначте види заходів протидії корупційним правопорушенням за критерієм їх змісту і мети. Складіть відповідну схему.

4. Визначте види заходів протидії корупційним правопорушенням за критерієм масштабу застосування. Складіть відповідну схему.

5. Визначте види планування заходів протидії корупційним проявам. Складіть відповідну схему.

6. Напишіть есе на тему «Роль політичної волі в антикорупційній діяльності».

Тема 5. Функції державних антикорупційних органів

План

1. Система державних антикорупційних органів України
2. Національне агентство з питань запобігання корупції: основні завдання і повноваження.
3. Національне антикорупційне бюро України: завдання і повноваження.
4. Вищий антикорупційний суд.
5. Інші антикорупційні органи держави.
6. Система антикорупційних органів в приватному секторі.

Завдання:

1. Вивчивши систему антикорупційних органів України побудуйте схематичне зображення антикорупційних органів. Виконайте письмовий коментар до створеної схеми, визначаючи основне завдання кожного з органів, його місце в загальній системі і наявність ієрархічних відносин (підпорядкування) між органами. Завдання може бути виконано за допомогою програм презентацій.

2. Національне агентство з питань запобігання корупції направило до органів поліції вимогу, в якій витребувало з провадження поліції матеріали кримінального провадження, в якому особі було оголошено про підозру у вчиненні корупційного правопорушення. Органи поліції відмовили в наданні матеріалів.

Чи правильно вчинили органи поліції? Якими повноваженнями наділено Національне агентство з питань запобігання корупції, чи має воно право здійснювати процесуальні дії в межах кримінального провадження?

3. Керівник Національного антикорупційного бюро прибув в Верховну Раду України для щорічної доповіді з питань запобігання корупції. Спікер Верховної Ради включив до порядку денного цю доповідь.

Які завдання стоять перед Національним антикорупційним бюро? Яку роль Національне антикорупційне бюро приймає в формуванні та втіленні антикорупційної політики?

4. Слідчий Національного антикорупційного бюро прийняв до свого провадження кримінальне провадження, яке було порушено за фактом вчинення шахрайства з фінансовими ресурсами.

Окресліть коло кримінальних правопорушень, які підпадають під юрисдикцію Національного антикорупційного бюро? Як на Вашу думку, чи міг слідчий НАБУ прийняти до свого провадження матеріали про шахрайство?

5. Під час проведення оперативно-розшукових заходів, слідчий поліції встановив, що один з підозрюваних під час виконання незаконних фінансових операцій вивів частину грошових коштів в сумі 5,5 млн. доларів США з межі України, використовуючи підроблені документи. Слідчий звернувся з поданням до суду, в якому просив винести рішення про застосування запобіжного заходу у виді арешту грошових коштів в межах процедури визнання та виконання рішень іноземних судів. Суддя відхилив подання, посилаючись на те, що питання про застосування запобіжних заходів на території іншої держави у справах про корупційні правопорушення вирішуються в іншому порядку.

Поясніть в якому порядку може бути вирішене таке питання? До чиєї компетенції віднесено розшук, виявлення і повернення грошових коштів, отриманих в результаті вчинення корупційних правопорушень?

6. В приватному акціонерному товаристві було створено уповноважений орган з питань корупції. Його основним завданням було визначено моніторинг господарських операцій на предмет корупційних ризиків і добір кадрів.

Під час анкетування кандидата на посаду провідного менеджера з закупівель, працівник уповноваженого органу з питань корупції встановив, що кандидат на посаду раніше працював в державному органі і займався закупівлями, але був звільнений у зв'язку з тим, що під час закупівель він надавав інформацію, яка не підлягала розголошенню.

Якими повноваженнями може бути наділений уповноважений орган з питань корупції в приватному акціонерному товаристві? Прокоментуйте положення чинного законодавства щодо запобігання корупції у приватному секторі. Які обмеження встановлені чинним законодавством про працю, щодо осіб, яких було звільнено у зв'язку з корупційними правопорушеннями?

Тема 6. Правові засади участі громадськості в запобіганні корупції

План

1. Значення формування антикорупційного світогляду у молоді та інших верств населення України.
2. Право на звернення як можливість зацікавленого суб'єкта брати участь у громадському контролі над корупційними проявами.
3. Форми участі і громадського контролю відповідно до міжнародних актів.
4. Права громадян і громадських організацій відповідно до положень Закону України «Про запобігання корупції».
5. Функції уповноваженого підрозділу (особи) з питань запобігання та виявлення корупції на підприємствах, установах, організаціях.

Завдання:

1. Дослідивши Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003р., перелічить зазначені в ній принципи та форми участі суспільства в попередженні корупції і протидії їй. Проаналізуйте відповідність чинного національного законодавства положенням Конвенції.
2. Підготувати есе на тему «Роль громадянського виховання у запобіганні корупції».
3. Підготувати дослідження стану корупції в сферах її прояву (освіта, охорона здоров'я, соціальна політика, культура, наглядові й контрольні органи, органи виконавчої влади, законодавча, судова і т.д. на вибір студента).
4. На підставі аналізу положень Закону України «Про запобігання корупції» (ст. 21 та інші), визначити перелік суб'єктів, форми і повноваження громадськості у сфері протидії корупційним проявам. Визначити ступінь відповідності Закону принципам і формам участі, визначеним Конвенцією Організації Об'єднаних Націй проти корупції.
5. Проаналізуйте функції уповноваженого підрозділу (особи) з питань запобігання та виявлення корупції (постанова КМ України від 04.09.2013р. №706, із змінами і доп.). Дайте відповідь на питання: зазначені функції є державними чи громадськими? Відповідь обґрунтуйте.

Тема 7. Державний захист викривачів корупції

План

1. Викривачі корупції та їх значення для ефективної протидії корупційним правопорушенням.
2. Правовий захист викривачів в Україні: досягнення, не вирішені проблеми.
3. Забезпечення умов для повідомлення інформації про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України "Про запобігання корупції".
4. Порядок здійснення перевірки за повідомленням викривача.
5. Роль НАЗК у сфері захисту викривачів.
6. Досвід зарубіжних країн у сфері правового захисту викривачів корупції.

Завдання:

1. Використовуючи положення законопроекту 4038а від 20.07.2016 «Про захист викривачів і розкриття інформації про шкоду або загрозу суспільним інтересам» напишіть есе на тему: Які засоби заохочення можуть стимулювати громадян для викриття корупційних правопорушень?
2. В яких міжнародно-правових документах містяться норми щодо захисту викривачів (інформаторів) корупційних правопорушень?
3. Чи створені в Україні інституційні механізми захисту викривачів?
4. Дослідивши рекомендовану і додаткову літературу, складіть таблицю країн, де діють спеціальні закони щодо захисту викривачів (інформаторів). Порівняйте ці країни за індексом сприйняття корупції міжнародної організації Трансперенсі Інтернешнл.
5. Використовуючи положення законопроекту 4038а від 20.07.2016 «Про захист викривачів і розкриття інформації про шкоду або загрозу суспільним інтересам» опишіть, які внутрішні, регулярні або зовнішні канали розкриття інформації можуть використовувати викривачі? Чи передбачено цим законопроектом систему захисту викривачів від утисків та переслідування? Норми яких галузей права будуть застосовуватись?

6. Проаналізуйте Закон України «Про внесення змін до Закону України "Про запобігання корупції" щодо викривачів корупції від 17 жовтня 2019 року № 198-IX.

7. Використовуючи додаткову літературу, інформацію із мережі інтернет, знайдіть приклади успішного викриття корупційних правопорушень з боку окремих громадян, журналістів, громадських об'єднань.

8. Якою є роль громадських організацій у підготовці і адвокації проекту закону України «Про захист викривачів і розкриття інформації про шкоду або загрозу суспільним інтересам»?

Тема 8. Загальносоціальні заходи запобігання корупції

План

1. Обмеження щодо використання службових повноважень чи службового становища.
2. Обмеження щодо одержання подарунків.
3. Обмеження щодо сумісництва та суміщення.
4. Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування.
5. Обмеження спільної роботи близьких осіб.

Завдання:

1. Посадова особа обласної державної адміністрації здійснювала наукову діяльність. Друкуючи результати власних досліджень, посадова особа вказала на те, що вона є працівником обласної державної адміністрації.

Як на Вашу думку, чи існують корупціогенні фактори у вказаній ситуації? Обґрунтуйте власну позицію.

2. Близький родич судді отримав від громадянина в подарунок золотий годинник. Було з'ясовано, що цей громадянин є учасником цивільного судочинства у справі про виділення земельної ділянки, яку розглядав суддя.

Надайте відповідь чи можна розглядати такий подарунок як корупціогенний фактор? Які вимоги встановлені чинним законодавством щодо можливостей подарунків для посадових осіб судових органів?

3. В міській раді виконання функцій уповноваженої особи з питань протидії корупції рішенням міського голови було покладено на міського голову.

Чи відповідає рішення міського голови вимогам законодавства? Надайте відповідь яким чином повинна бути організована робота уповноваженої особи з питань протидії корупції в органах місцевого самоврядування.

4. Начальник відділу земельних ресурсів обласної державної адміністрації при прийнятті рішення про відведення земельних ділянок, крім іншого, прийняв рішення про передачу частини дороги загального користування в оренду фізичній особі – підприємцю з правом обмежувати рух третіх осіб цією частиною дороги.

Які, на Вашу думку, порушення чинного антикорупційного законодавства допустив начальник відділу земельних ресурсів? Чи існує в діях начальника склад корупційного правопорушення?

5. Прокурор відділу з моменту призначення на посаду прокурора вирішив не припиняти підприємницької діяльності, оскільки вона полягала у підготовці архітектурних проектів і не конкурувала з його обов'язками як прокурора. Чи є в діях прокурора ознаки корупційного правопорушення? В чому воно полягає і які шляхи його припинення передбачені чинним законодавством?

6. Слідчий поліції після допиту свідка виявив у своєму кабінеті паперовий пакет, в якому знаходився ще один невеликий паперовий пакет прямокутної форми. Які дії повинен вчинити слідчий в такому випадку?

7. Суддя апеляційного суду у вільний від основної роботи час здійснював викладацьку діяльність в одному з навчальних закладів міста. Як на Вашу думку, чи може така діяльність розглядатися як така, що порушує вимоги про суміщення видів діяльності? Які випадки чинне законодавство відносить до порушення умов суміщення видів діяльності?

8. Прокурор отримав в ході виконання службових обов'язків інформацію, яка не є публічною і яка стосується тендерних закупівель державою. Зважаючи на недоступність цієї інформації для сторонніх осіб, прокурор надав цю інформацію приватному підприємцю, який є його приятелем.

Як на Вашу думку, чи є в діях прокурора ознаки корупційного правопорушення? Якщо , то якого саме? Які санкції передбачені за подібні діяння чинним законодавством?

Тема 9. Правила етичної поведінки

План

1. Правила етичної поведінки при виконанні службових чи представницьких повноважень.
2. Поняття і принципи доброчесної публічної служби.
3. Вимоги політичної нейтральності посадових осіб.
4. Неупередженість, компетентність і ефективність при виконанні службових повноважень.
5. Утримання від виконання незаконних рішень чи доручень.

Завдання:

1. Ознайомтесь із Загальними правилами етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, затвердженими наказом Національного агентства України з питань державної служби від 05.08.2016 № 158.

2. Визначте основний зміст поняття доброчесної публічної служби. Що передбачає доброчесність?

3. Підготуйте есе на тему: «Доброчесність як категорія антикорупційного законодавства».

4. Чи можуть працівники органів прокуратури, Служби безпеки України, НАБУ при виконанні своїх службових повноважень висловлювати і демонструвати власні політичні переконання або погляди? Завдання слід виконати письмово, використовуючи національне законодавство.

5. Підготуйте власний проект Правил етичної поведінки державних службовців. Які вимоги, на Вашу думку, є пріоритетними у сучасних умовах реформи державної служби.

Тема 10. Антикорупційна експертиза нормативно-правових актів та їх проектів як напрям антикорупційної діяльності

(для самостійного вивчення)

План

1. Поняття антикорупційної експертизи за чинним законодавством України.
2. Сфери здійснення антикорупційної експертизи.
3. Уповноважені органи антикорупційної експертизи.
4. Структура та зміст висновку антикорупційної експертизи.
5. Форми участі громадськості про проведенні антикорупційної експертизи.

Завдання:

1. Виявити корупціогенні фактори в наведених нижче фрагментах нормативно-правових документів і виробити найбільш оптимальні рекомендації з їх усунення:

Фрагмент 1. «Громадянину може бути відмовлено в постановці на облік осіб, що потребують поліпшення житлових умов».

Фрагмент 2. «Акт про вибір земельної ділянки оформляється протягом 2 місяців».

Фрагмент 3. «Розпорядження про затвердження проекту меж земельної ділянки видається заявникові в розумний строк».

Фрагмент 4. «У випадках, що вимагають проведення спеціальної перевірки, витребування додаткових матеріалів, прийняття інших заходів, строк розгляду заяви може бути продовжений».

Фрагмент 5. «Контроль над виконанням даної постанови здійснюють заступник міського голови з питань міського господарства, заступник міського голови з питань комунального майна й містобудування».

Фрагмент 6. «Контроль над виконанням справжньої постанови залишаю за собою».

2. Виконайте антикорупційну експертизу наступних положень законопроекту у сфері обігу лікарських засобів:

«Забороняється реклама лікарських засобів, медичної техніки, методів профілактики, діагностики, лікування і реабілітації без погодження її змісту із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі охорони здоров'я»...

...«Підставами для прийняття рішення про відмову в погодженні змісту реклами лікарських засобів, медичної техніки, методів профілактики, діагностики, лікування і реабілітації є:

- недотримання встановлених цим Законом вимог до змісту реклами;

- недостовірність даних, що містяться у поданому для погодження змісту реклами документах».

Визначте основний корупціогенний чинник даного законопроекту.

3. Виконайте антикорупційну експертизу наступних положень законопроекту у сфері регулювання фондового ринку:

«Будь-яка реклама на фондовому ринку, яку передбачається розповсюдити, затверджується відповідним рекламодавцем та

подається не менше ніж за 15 робочих днів до дати її оприлюднення Державній комісії з цінних паперів та фондового ринку в установленому нею порядку. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку приймає рішення про заборону розповсюдження реклами на фондовому ринку відповідної особою із зазначенням підстави»...

...«Порядок поновлення розповсюдження реклами встановлюється нормативно-правовими актами Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку»

Визначте основний корупціогенний чинник даного законопроекту.

4. Виконайте антикорупційну експертизу наступних положень законопроекту (стосовно прав і свобод громадянина):

«Для отримання дозволу заявник подає в дозвільний центр заяву, до якої додається довідка про готовність до проведення заходів та витяг з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

Заява та документи, що до неї додаються, можуть бути подані особисто заявником чи уповноваженою ним особою або надіслані рекомендованим листом з описом вкладенням, при цьому підпис заявника (фізичної особи-підприємця) або уповноваженої ним особи засвідчується нотаріально».

Визначте основний корупціогенний чинник даного законопроекту.

5. Виконайте антикорупційну експертизу наступних положень нормативно-правового акту міністерства (стосовно закупівель):

У разі несвоєчасного подання замовником роз'яснень щодо змісту тендерної документації, її змін або якщо внесені до тендерної документації зміни є суттєвими, замовник повинен продовжити строк подання тендерних пропозицій.

Рішення про продовження строку подання тендерних пропозицій приймається замовником з урахуванням того, що такий строк повинен бути достатнім для врахування особами, які отримали тендерну документацію, зазначених мін, доповнень або роз'яснень та своєчасного подання тендерних пропозицій, але не меншим ніж сім робочих днів.

Визначте основний корупціогенний чинник даного проекту нормативно-правового акту.

**Тема 11. Антикорупційна програма юридичних осіб:
законодавче забезпечення, проблеми впровадження
(для самостійного вивчення)**

План

1. Антикорупційна програма підприємства, організації: зміст, структура, вимоги.
2. Розробка і впровадження антикорупційної програми юридичної особи.
3. Правовий статус уповноваженого з антикорупційної діяльності.
4. Основні обов'язки, процедура інформування Уповноваженого про корупційні правопорушення працівниками підприємства.

Завдання:

1. На державному підприємстві з кількістю працюючих в 300 осіб було створено підрозділ з антикорупційної діяльності. Основний вид діяльності підприємства – забезпечення відповідної галузі товарами, роботами, послугами. Отже, підприємство приймає активну участь в процедурах публічних закупівель. Виходячи з цього підготуйте проект доповідної записки, в якій викладіть основні корупційні ризики, засоби їх запобігання та основні положення, які повинні бути включені в антикорупційну програму такого підприємства.

2. Керівник відділу забезпечення підприємства публічного права державної форми власності, отримав від знайомого пропозицію щодо закупівлі у нього устаткування на суму 5 млн. грн. Зважаючи на приятельські стосунки, керівник прийняв рішення здійснити таку закупівлю. Надайте відповідь які вимоги було порушено при прийнятті вказаного рішення? Які положення повинні бути включені до антикорупційної програми підприємства для уникнення визначеної ситуації?

3. Після звільнення з державного підприємства, громадянин К. працевлаштувався на підприємство приватної форми власності, яке здійснювало діяльність в тій самій галузі, що і державне підприємство, звідки К. звільнився. Користуючись знанням технологічних та організаційних процесів державного підприємства, К. запропонував керівництву приватного підприємства шляхи усунення державного підприємства від конкурентної боротьби. Як

на Вашу думку, чи є в діях громадянина К. ознаки корупційного правопорушення? Які зобов'язання покладе законодавство на осіб, що звільняються з державних підприємств? Які заходи повинна містити антикорупційна програма підприємства, щоб уникнути ситуацій, описаних в завданні?

Тема 12. Спеціалізовані суб'єкти запобігання корупції в зарубіжних країнах

(для самостійного вивчення)

План

1. Моделі запобігання корупції в зарубіжних державах.
2. Правові підстави створення і функціонування спеціальних суб'єктів запобігання корупції в зарубіжних країнах.
3. Форми спеціалізації (моделі) інституцій у сфері запобігання і протидії корупції в зарубіжних країнах.
4. Спеціалізовані органи Гонконгу, Сінгапуру, Литви, Румунії, Франції, інших держав: особливості функціонування.
5. Недержавні спеціалізовані суб'єкти запобігання корупції зарубіжних країн.

Завдання:

1. Якими нормами міжнародно-правових актів регулюються підстави створення і функціонування державних спеціальних суб'єктів запобігання корупції?
2. В чому полягає відмінність повноважень державних спеціальних суб'єктів запобігання корупції в рамках трьох моделей (типів) таких агенцій?
3. Які Ви бачите переваги або негативні аспекти у функціонуванні кожної із трьох моделей?
4. Якими є критерії оцінки ефективності роботи спеціалізованих агенцій зарубіжних країн?
5. Якими є основні критерії незалежності спеціалізованих агенцій від зовнішніх впливів?
6. Використовуючи рекомендовану і додаткову літературу підготуйте презентацію з описом правового статусу та організаційної структури будь-якого спеціалізованого агенства запобігання корупції однієї із зарубіжних країн.
7. Порівняйте організаційну структуру, повноваження НАЗК з аналогічною структурою будь-якої країни. Надайте письмові

пропозиції щодо удосконалення роботи вітчизняного суб'єкта запобігання корупції.

8. Порівняйте організаційну структуру, повноваження НАБУ з аналогічною структурою будь-якої країни. Надайте письмові пропозиції щодо удосконалення роботи вітчизняного суб'єкта запобігання і протидії корупції.

9. Підготуйте есе на тему: яким чином громадські організації, комерційні структури, професійні об'єднання зарубіжних країн беруть участь у запобіганні корупції в їхніх країнах?

5. СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ З ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

антикорупційна експертиза - діяльність із виявлення в нормативно-правових актах, проектах нормативно-правових актів положень, які самостійно чи у поєднанні з іншими нормами можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією;

пряме підпорядкування - відносини прямої організаційної або правової залежності підлеглої особи від її керівника, в тому числі через вирішення (участь у вирішенні) питань прийняття на роботу, звільнення з роботи, застосування заохочень, дисциплінарних стягнень, надання вказівок, доручень тощо, контролю за їх виконанням;

близькі особи - особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки із суб'єктом, зазначеним у частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції» (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких із суб'єктом не мають характеру сімейних), у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі, а також - незалежно від зазначених умов - чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, зять, невістка, тесть, теща, свекор, свекруха, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням згаданого суб'єкта;

викривач - фізична особа, яка за наявності переконання, що інформація є достовірною, повідомила про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону, вчинених іншою особою, якщо така інформація стала їй відома у зв'язку з її трудовою, професійною, господарською, громадською, науковою діяльністю, проходженням нею служби чи навчання або її участю у передбачених законодавством процедурах, які є обов'язковими для початку такої діяльності, проходження служби чи навчання;

внутрішні канали повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону - способи захищеного та анонімного повідомлення інформації, яка повідомляється викривачем керівнику або уповноваженому підрозділу (особі) органу або юридичної особи, у яких викривач працює, проходить службу чи навчання або на замовлення яких виконує роботу;

зовнішні канали повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону - шляхи повідомлення інформації викривачем через фізичних чи юридичних осіб, у тому числі через засоби масової інформації, журналістів, громадські об'єднання, професійні спілки тощо;

корупційне правопорушення - діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність;

корупція - використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю

особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей;

неправомірна вигода - грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав;

потенційний конфлікт інтересів - наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень;

подарунок - грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають/одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової;

правопорушення, пов'язане з корупцією - діяння, що не містить ознак корупції, але порушує встановлені цим Законом вимоги, заборони та обмеження, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність;

приватний інтерес - будь-який майновий чи немайновий інтерес особи, у тому числі зумовлений особистими, сімейними, дружніми чи іншими позаслужбовими стосунками з фізичними чи юридичними особами, у тому числі ті, що виникають у зв'язку з членством або діяльністю в громадських, політичних, релігійних чи інших організаціях;

реальний конфлікт інтересів - суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень;

регулярні канали повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень,

інших порушень цього Закону - шляхи захищеного та анонімного повідомлення інформації викривачем Національному агентству з питань запобігання корупції, іншому суб'єкту владних повноважень, до компетенції якого належить розгляд та прийняття рішень з питань, щодо яких розкривається відповідна інформація. Регулярні канали обов'язково створюються спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції, органами досудового розслідування, органами, відповідальними за здійснення контролю за дотриманням законів у відповідних сферах, іншими державними органами, установами, організаціями.

спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції - органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції;

суб'єкти декларування - особи, зазначені у пункті 1, підпункті "а" пункту 2 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», інші особи, які зобов'язані подавати декларацію відповідно до цього Закону;

члени сім'ї - особи, які перебувають у шлюбі, а також їхні діти, у тому числі повнолітні, батьки, особи, які перебувають під опікою і піклуванням, інші особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких не мають характеру сімейних), у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі;

виборні особи - Президент України, народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутати місцевих рад, сільські, селищні, міські голови.

6. ПОТОЧНИЙ (МОДУЛЬНИЙ) КОНТРОЛЬ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

ОПИС ПРЕДМЕТА КУРСУ

Курс	Галузь знань, освітньо-кваліфі- каційний рівень	Характеристика на- вчального курсу (структура кредиту до іспиту)
<p>Кількість кредитів ECTS: 5,5</p> <p>Змістових модулів (ЗМ): 1</p> <p>Загальна кількість годин: 165</p> <p>Тижневих годин: 4</p>	<p>Галузь знань 081 “Право”</p> <p>Освітній рівень “Бакалавр”</p>	<p>Обов’язкова:</p> <p>Модуль I</p> <p>Лекцій: 22</p> <p>Практичних занять: 18</p> <p>Модуль II</p> <p>Індивідуальна робота</p> <p>Модуль III</p> <p>Самостійна робота: 57</p> <p><i>Вид контролю:</i> по- точний контроль (ПК); іспит</p>

7. КРИТЕРІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ МОНІТОРИНГУ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні кафедри кримінології та КВП

Протокол № 7 від 31.01.2020 р.

Критерії ОРГАНІЗАЦІЇ МОНІТОРИНГУ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ОР «Бакалавр» з навчальної дисципліни «ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ» визначені на **2019-2020 навчальний рік** відповідно до «ПОЛОЖЕННЯ про моніторинг знань студентів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого», затв. наказом ректора Університету від 26 червня 2015 р. № 127.

Поточне оцінювання роботи студента на практичних заняттях проводиться за 3-х бальною системою від 0 до 3-ох балів:

0 (нуль) – під час опитування з'ясовано, що студент зовсім не підготовлений до заняття. Студент відсутній на занятті (помітка «Н»).

0,5 бал - присутність на занятті (у випадку коли особу не було опитано на занятті, і відповідно не було отримано «0» балів), або надзвичайно слабка підготовка студента;

1 бал - загалом задовільне знання студентом матеріалу, законів, разом з тим він не може відповісти (значно ускладнюється) на додаткові та уточнюючі запитання, не може оперувати запам'ятованим матеріалом, вільно осмислювати його та пов'язувати із суміжними питаннями (проблемами), попередніми темами тощо.

2 бали - студент досконало знає матеріал, як за конспектом лекцій, так і за кафедральним підручником, законами, самостійно оперує матеріалом.

3 бали - ті ж критерії як і для оцінки «2» бали, **за обов'язкової умови**, що при підготовці до заняття студент використав та засвоїв додаткові літературні, підзаконні нормативні джерела за темою (окрім кафедрального підручника, конспекту, законів). Використання додаткових джерел має бути підтверджено усним виступом студента, наявністю власноручних анотацій додаткової літератури, роздрукованих чи світлокопійованих витягів цитованої літератури тощо.

Оцінювання контрольного заходу змістовного модуля (КЗЗМ):

Контрольний захід змістовного модулю може проводитись в усній чи письмовій формі (за рішенням викладача).

Для допуску до КЗЗМ студент повинен відпрацювати всі пропущені заняття. При цьому за заняття, на якому студент отримав оцінку «0,5», за результатом відпрацювання він може отримати не більше 2,5 балів, максимальна оцінка не виставляється. За пропущені заняття можливо отримати лише 2,5 бали.

Оцінка за контрольний захід, незалежно від обраного методу, виставляється в межах до 6 балів.

При усному КЗЗМ (наприклад, суцільне опитування студентів групи за 2-3 вибірковими питаннями змістовного модуля) оцінка виставляється до 6 балів.

При письмовому КЗЗМ (за тестовими завданнями *або за письмовою контрольною роботою, що складатиметься із трьох питань модульного блоку*) оцінка виставляється залежно від кількості вірних/невірних відповідей. При правильних відповідях на 50% питань і більше – від 3 до 6 балів. Менш 50% правильних відповідей – від 1 до 3 балів.

Оцінювання індивідуальної роботи студентів:

Оцінювання індивідуальної роботи студентів здійснюється відповідно до Методичних вказівок та завдань з індивідуальної роботи (розміщені на <http://nulau.edu.ua/materials/>). Мінімальна оцінка – нуль балів (індивідуальна робота відсутня, або вона порушує вимоги щодо персонального авторства роботи), максимальна – 7 балів.

Студенти, які виявили бажання до написання індивідуальної роботи мають погодити її тему і вид з викладачем.

Подача на перевірку індивідуальної роботи строго за 10 днів до початку сесії. За несвоєчасну здачу – оцінка знижується на 1 бал.

Диференціація балів за індивідуальну роботу

1. Написання есе – до 3 балів;
2. Конспектування додаткової наукової і навчальної літератури – до 2 балів;
3. Написання наукової доповіді і її презентація на засіданні наукового гуртка – до 7 балів;

4. Написання наукової роботи з кримінології на Всеукраїнський конкурс наукових студентських робіт – до 7 балів;
5. Публікація тез – до 7 балів;
6. Публікація статей – до 7 балів;
7. Написання реферату (із самостійними висновками обсягом 3-5 сторінок) – до 5 балів;
8. Підготовка презентації PowerPoint (за темою ПЗ, або лекції) – до 6 балів.
9. Інші види заздалегідь погоджені з викладачем – до 5 балів.

Загальна максимальна кількість балів за індивідуальну роботу становить 7 балів. Діапазон до визначеної кількості балів дозволить викладачу оцінити якість і самостійність виконаної індивідуальної роботи.

Розрахунок балів:

Максимальна кількість балів, які студент може отримати з предмету за підсумками семестру (з урахуванням іспиту) становить 100 балів, яка складає 33 бали за змістовний модуль, 7 балів за індивідуальну роботу, 60 балів за іспит.

Кількість балів	Вид контролю
33 (27+6)	Змістовний модуль 1 (ПЗ+контрольний захід)
7	Індивідуальна робота
60	Іспит
100	Загальна оцінка

Змістовний модуль 1 (ЗМ1) - присутність на заняттях по 0,5 бала (максимальна 3) (9 занять x 3 бали = 27 балів). За контрольний захід від 1 до 6.

Індивідуальна робота – 7 балів.

Мінімальні бали для допуску до складання іспиту – 25.

8. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота – вид позааудиторної роботи навчального характеру, яка спрямована на вивчення програмного матеріалу навчального курсу.

Під час самостійної роботи студент має самостійно опрацювати конспекти лекцій, рекомендовану літературу, нормативні акти, матеріали емпіричних досліджень до тем, що виносяться на практичні заняття.

Формами самостійної роботи є:

- ◆ виконання домашніх завдань;
- ◆ доопрацювання матеріалів лекції;
- ◆ робота в інформаційних мережах;
- ◆ опрацювання додаткової літератури;
- ◆ складання конспектів тем, що виносяться для самостійного вивчення;
- ◆ підготовка статистичних матеріалів, складання схем, нотаток.

9. ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Поняття та ознаки корупції. Історичні витоки корупції.
2. Методика і методи оцінювання рівня корупції.
3. Суб'єкти, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції».
4. Поняття і види правовідносин у сфері запобігання корупції.
5. Структура правовідносин у сфері запобігання корупції: об'єкти, суб'єкти, підстави виникнення і припинення.
6. Форми корупції та види корупційних правопорушень у Законі України «Про запобігання корупції».
7. Корупційні правопорушення: поняття та ознаки.
8. Правопорушення, пов'язані з корупцією: поняття та ознаки.
9. Корупційні злочини: поняття та ознаки.
10. Небезпечні наслідки корупції для особи, держави та суспільства.
11. Корупційні ризики у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.
12. Поняття і визначення правових засад запобігання корупції.
13. Предмет та система курсу навчальної дисципліни «Правові засади запобігання корупції».
14. Стан корупційної злочинності в Україні.
15. Антикорупційне законодавство України (2014 – 2020 рр.): загальна характеристика та основні новели.
16. Загальна характеристика та структура Закону України «Про запобігання корупції».
17. Антикорупційна політика України: цілі, завдання, сфери застосування.
18. Закон України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки»: загальна характеристика антикорупційної стратегії України.
19. Оцінка ефективності антикорупційної політики держави та основні шляхи її модернізації.
20. Запобігання корупції у представницьких органах влади за Антикорупційною стратегією.

21. Запобігання корупції у сфері державних закупівель за Антикорупційною стратегією.
22. Запобігання корупції у судовій системі та органах кримінальної юстиції за Антикорупційною стратегією.
23. Запобігання корупції у приватному секторі за Антикорупційною стратегією.
24. Заходи формування негативного ставлення до корупції за Антикорупційною стратегією.
25. Шляхи створення добросовісної публічної служби за Антикорупційною стратегією.
26. Запобігання корупції у діяльності органів виконавчої влади за Антикорупційною стратегією.
27. Забезпечення доступу до інформації за Антикорупційною стратегією.
28. Об'єкти запобігання корупції та корупційним правопорушенням.
29. Суб'єкти запобігання корупції та корупційним правопорушенням.
30. Програмування і планування заходів запобігання корупції.
31. Антикорупційні програми: поняття і зміст.
32. Національна доповідь щодо реалізації засад антикорупційної політики.
33. Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК): повноваження і функції.
34. Національне антикорупційне бюро України (НАБУ): повноваження і функції.
35. Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: повноваження і функції.
36. Спеціалізована антикорупційна прокуратура: її функції та повноваження.
37. Вищий антикорупційний суд: повноваження і функції.
38. Міжнародні моделі антикорупційних судів. Антикорупційні суди світу.
39. Форми участі громадськості у запобіганні корупції.
40. Взаємодія громадських організацій із державними органами і системою кримінальної юстиції.
41. Викривачі корупції та їх роль у запобіганні корупції.

42. Порядок подачі анонімного повідомлення про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції».
43. Державний захист викривачів.
44. Забезпечення умов для повідомлення інформації про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень.
45. Порядок здійснення перевірки за повідомленням викривача.
46. Права та гарантії захисту викривача.
47. Юридична відповідальність викривача.
48. Повноваження уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції у сфері захисту викривачів.
49. Досвід зарубіжних держав у сфері правового захисту викривачів корупції.
50. Заходи обмеження щодо використання службових повноважень чи службового становища особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.
51. Заборона на одержання пільг, послуг і майна органами державної влади та органами місцевого самоврядування.
52. Обмеження щодо одержання подарунків.
53. Порядок дій особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, під час надходження пропозиції щодо неправомірної вигоди або подарунка.
54. Обмеження щодо сумісництва та суміщення.
55. Обмеження спільної роботи близьких осіб.
56. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.
57. Заходи зовнішнього та самостійного врегулювання конфлікту інтересів.
58. Правила етичної поведінки. Вимоги до поведінки осіб уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.
59. Поняття і принципи добросовісної публічної служби.
60. Вимоги політичної нейтральності посадових осіб.
61. Неупередженість при виконанні службових повноважень
62. Компетентність і ефективність при виконанні службових повноважень.

63. Нерозголошення інформації при виконанні службових повноважень.
64. Утримання від виконання незаконних рішень чи доручень.
65. Загальні засади організації системи електронного декларування майна державними службовцями.
66. Облік та оприлюднення декларацій. Встановлення своєчасності подання декларацій.
67. Моніторинг способу життя суб'єктів декларування.
68. Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.
69. Антикорупційна експертиза нормативно-правових актів та їх проектів та її види.
70. Законодавче регулювання проведення антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та їх проектів та її завдання.
71. Спеціальна перевірка. Суб'єкти і відомості, що підлягають спеціальній перевірці.
72. Порядок проведення спеціальної перевірки.
73. Результати проведення спеціальної перевірки.
74. Антикорупційна програма підприємства, організації: зміст, структура, вимоги.
75. Правовий статус уповноваженого з антикорупційної діяльності.
76. Відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.
77. Відшкодування збитків, шкоди, завданих державі внаслідок вчинення корупційного правопорушення.
78. Визнання незаконними актів та правочинів, укладених внаслідок вчинення корупційного правопорушення.
79. Відновлення прав і законних інтересів та відшкодування збитків, шкоди, завданих фізичним та юридичним особам внаслідок вчинення корупційного правопорушення.
80. Вилучення незаконно одержаного майна як наслідок вчинення корупційного правопорушення.
81. Система запобігання корупції в зарубіжних державах.
82. Спеціальні антикорупційні органи різних держав світу (США, Сінгапур, Польща, Велика Британія, Німеччина та інші).
83. Міжнародно-правові акти у сфері запобігання корупції.

84. Міжнародні договори України у сфері запобігання і протидії корупції. Міжнародний обмін інформацією.

85. Заходи щодо повернення в Україну коштів та іншого майна, одержаних внаслідок корупційних правопорушень, і розпорядження вилученими коштами та іншим майном, одержаними внаслідок корупційних правопорушень.

10. СПИСОК ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України 1996 р.
2. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки: Закон України від 14.10.2014 р. № 1699-VII [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1699-18>.
3. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page>.
4. Про очищення влади: Закон України від 16.09.2014 р. № 1682-VII [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1682-18>.
5. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції: Конвенція, ООН, від 31.10.2003р.
6. Запобігання корупції [Текст] : підручник / К. А. Автухов [та ін.] ; за ред. Б. М. Головкина ; М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків : Право, 2019. - 296 с.
7. Антикорупційні засади діяльності органів влади : наук.-практ. посібник / за наук. ред. А. В. Роздайбиди. – Х. : Друкарня МАДРИД, 2014. – 364 с.
8. Головкин Б. М. Механізм запобігання корупції / Б. М. Головкин // Часопис Київського університету права. – 2018. – № 4. – С. 254–260.
9. Головкин Б. М. Антикорупційний менеджмент у митній справі // Фіскальна політика в Україні в кримінально-правовому вимірі: Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Фіскальна політика в Україні в кри-

мінально-правовому вимірі», 26 квітня 2016 р./ Університет державної фіскальної служби України, Навчально-науковий інститут права; кафедра кримінального права та кримінології – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. – 324 с.- С. 60-65.

10.Клеменчич Г., Стусек Я., Гайка І. Спеціалізовані інституції з боротьби з корупцією. Огляд моделей. - Організація економічного співробітництва та розвитку. Мережа боротьби проти корупції для країн Східної Європи і Центральної Азії, 2006. - 131 с. [Електрон. ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <http://www.oecd.org/dataoecd/7/51/39972270.pdf>.

11.Машлякевич Д. С. Стратегії запобігання і протидії корупції в Україні : моногр. / Д. С. Машлякевич, О. М. Литвинов ; Кримінол. асоц. України. –Харків : В деле, 2016. – 260 с.

12.Мельник М. І. Корупція - корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії) : моногр. / М. І. Мельник. - Київ : Юрид. думка, 2004. - 400 с.

13.Невмержицький Є. В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії: монографія / Є. В. Невмержицький. – К. : КНТ, 2008. – 364 с.

14.Невмержицький Є.В. Інститути громадянського суспільства у протидії корупції // Право України. – 2008. – № 12 – С. 126-133.

15.Нестеренко О. Правовий захист викривальників (whistle-blowers): теоретичні аспекти та конституційна необхідність / О. Нестеренко // Право України. – 2014. – № 12. – С. 104 – 111.

16.Пивоваров В.В. Корупція в системі економічної детермінації корпоративної злочинності // Взаємодія державних органів і громадськості у запобіганні та протидії корупції: Зб. матеріалів наук.-практ. семінару у рамках VIII Всеукр. фестивалю науки (м. Харків, 24 квітня 2014р.) / За заг. ред. В.В. Голіни. – Х.: НДІ ВПЗ імені акад. В.В. Сташиса НАПрН України, 2014. С.63-66.

17.Пивоваров В.В. Кримінологічний погляд на сутність феномену корупції / В. В. Пивоваров, Ю. А. Шеліпова // Карпатський правничий часопис: наук. журнал – 2015. – Вип. 10. – С. 151-158.

18.Правовий захист викривачів / За заг. редакцією О.В. Нестеренко, О. Ю. Шостко. – Харків: ТОВ «Видавництво «Права людини»», 2016. – 94 с.

19.Сметаніна Н. В. Міжнародний досвід захисту викривачів корупції / Н. В. Сметаніна, І. О. Коновалова // Право і суспільство. – 2018. – № 3, ч. 2. – С. 236–241.

20.Сметаніна Н. В. Антикорупційна експертиза як напрям запобігання корупції / Н. В. Сметаніна, О. В. Маалулі // Часопис Київського університету права. – 2019. – № 1. – С. 237–241.

21.Сметаніна Н. В. Добросесність як одна із вимог реформування судової влади / Н. В. Сметаніна, Л. С. Петрівна // Право і суспільство. – 2018. – № 6, ч. 2. – С. 182–186.

22.Сметаніна Н. В. Антикорупційна експертиза нормативно-правових актів та їх проектів як інститут запобігання корупції: вітчизняний і міжнародний досвід / Н. В. Сметаніна // Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції : Збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції 15 квітня 2016 року, м. Харків / МВС України ; Харківський нац. ун-т внутр. справ; Кримінологічна асоціація України. – Харків : ХНУВС, 2016. – С. 146–149.

23.Сметаніна Н. В. Значення впровадження комплаєнс-програм для зростання прозорості українського бізнесу / Н. В. Сметаніна, Д. І. Попова // Часопис Київського університету права. – 2018. – № 3. – С. 266–269.

24.Сметаніна Н. В. Злочини корупційної спрямованості як прояв і відображення злочинності у сучасному суспільстві: окремі питання запобігання та протидії / Н. В. Сметаніна // Взаємодія державних органів і громадськості у запобіганні та протидії корупції : матеріали наук.-практ. семінару, 24 квіт. 2014 р. – Харків, 2014. – С. 90–93.

25.Чемерис І. В. Зарубіжний досвід протидії корупції в системі державного управління / І. В. Чемерис // Стратегічні пріоритети. - 2009. - №3(12). - С. 110-118.

26.Шостко О. Ю. Міжнародні стандарти захисту викривачів корупційних правопорушень / О. Ю. Шостко // Кримінально-правове забезпечення сталого розвитку України в умовах глобалізації : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 12–13 жовт. 2017 р. – Харків, 2017. – С. 405–409.

27.Шостко О. Ю. Антикорупційна політика держави: кримінально-правові та кримінологічні аспекти /О. Ю. Шостко, Ю. П. Дзюба //Питання боротьби зі злочинністю : зб. наук. пр. – Вип. 21. – Х.: Право, 2011. С. 60–68.

28.Шостко О. Ю. Кримінологічна характеристика корупційної злочинності в Україні / О. Ю. Шостко // Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. пр. ІВПЗ НАПрН України. – Х.: Право, 2014. – Вип. 28. – С. 69-78.

29.Шостко О. Ю. Злочинність корупційна / О. Ю. Шостко // Вісник асоціації кримінального права України. - № 1. – 2016. – С. 456-458.

30.Шостко О. Ю. Практичні аспекти протидії корупційним правопорушенням при наданні адміністративних послуг підрозділами ДМС України / О. Ю. Шостко, О. М. Подільчак // Збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції [15 квітня 2016 року, м. Харків] / МВС України ; Харківський нац. ун-т внутр. справ ; Кримінологічна асоціація України. – Харків : ХНУВС, 2016. – С. 172-175.

31.Шостко О. Ю. Основні напрями діяльності органів кримінальної юстиції окремих держав Східної Європи / О. Ю. Шостко // Питання боротьби зі злочинністю : зб. наук. пр. – Харків : Право, 2013. – Вип. 25. – С. 45-56.

32.Шостко О. Ю. Протидія організованій злочинності в європейських країнах : монографія / О. Ю. Шостко ; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. - Харків : Право, 2009. - 400 с. (4 розділ).

33.Білецький А. В. Участь громадськості у запобіганні корупційним злочинам в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / А. В. Білецький ; кер. роботи Б. М. Головкін ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків, 2018. – 20 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://www.rada.gov.ua>
2. <http://www.minjust.gov.ua/>
3. <http://www.president.gov.ua/>
4. <https://nazk.gov.ua/>
5. <https://nabu.gov.ua/>
6. <http://ti-ukraine.org/>
7. <http://www.niss.gov.ua/>

З М І С Т

1. Вступ.....	6
2. Загальний розрахунок годин лекцій, практичних занять, самостійної роботи.....	11
3. Програма навчальної дисципліни “Правові засади запобігання корупції”	13
4. Завдання для практичних занять та самостійної роботи.....	17
5. Словник основних термінів правових засад запобігання корупції.....	31
6. Поточний контроль знань студентів	35
7. Критерії організації моніторингу знань студентів	36
8. Самостійна робота студентів.....	39
9. Питання до іспиту.....	40
10.Список законодавчих актів та літератури. Інформаційні ресурси.....	44